

УДК 378.011.3-051:37.014.3

ORCID 0000-0003-4869-274X

DOI: <https://doi.org/10.33989/2519-8254.2019.5.201339>

ПРОБЛЕМА ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ МОТИВАЦІЇ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ У ВИМІРІ РОЗБУДОВИ НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ

Олена Ільченко

Розглянуто проблему формування професійної мотивації майбутніх учителів у вимірі розбудови нової української школи. Застосовано методикау «Мотивація навчання студентів педагогічного вишу» (С.О. Пакуліна, С.М. Кетько) та методикау «Вивчення мотивів навчальної діяльності студентів (модифікація А.О. Реана, В.О. Якунініна)». Базою емпіричного дослідження став Полтавський національний педагогічний університет імені В.Г. Короленка. За результатами проведених опитувань здійснено аналіз провідних мотивів навчання майбутніх учителів, з'ясовано характер домінування мотивів (зовнішні/внутрішні) у їх професійній мотивації. Показано, що провідними мотивами навчання студентів на момент дослідження виявилися внутрішні, які входять до структури професійної мотивації і є її рушійною силою. У ході дослідження виділено умови, необхідні для формування стійких мотивів професійної мотивації студентів (процесуально-змістові, дидактично-освітні, психологічні).

Результати дослідження підтверджують, що ефективність і успішність формування професійної мотивації студентів напряму залежать від рівня сформованості мотивів, серед яких внутрішні, професійно зорієнтовані мотиви (високий пізнавальний інтерес) мають домінувати над зовнішніми, вузько-особистісними (низький пізнавальний інтерес). Для забезпечення такого результату у закладі вищої освіти має бути організована цілеспрямована, систематична робота на основі партнерства і суб'єкт-суб'єктної взаємодії учасників педагогічного процесу. Перспективи подальших наукових розвідок убачаємо у виявленні й характеристиці чинників позитивного і негативного впливу на навчальну та пізнавальну діяльність студентів педагогічних вишів; у дослідженні розвитку мотивації до навчання в умовах дистанційної форми організації підготовки майбутніх учителів; у вивченні особливостей формування мотивації до навчання й мотивації до професії педагога.

Ключові слова: *мотиви, професійна мотивація, умови формування стійких мотивів професійної мотивації, майбутній учитель, нова українська школа.*

Постановка проблеми. Концепція реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа», ухвалена у 2016 р., розкриває стратегічні шляхи її оновлення в Україні до 2029 р.

Серед дев'яти ключових компонентів формули нової школи другу позицію по праву займає умотивований учитель, який мусить бути конкурентоспроможним, професійно мобільним, соціально відповідальним, здатним оперативно реагувати й адаптуватися до мінливих умов інформаційно-глобального світу, відкритим для творчого сприйняття нових ідей і готовим їх реалізовувати на практиці і, головне, – здатним постійно дбати про власний особистісний і професійний розвиток. «Школа українська буде успішна, якщо до неї прийде успішний учитель. Він – успішний

© І. Ільченко, 2019

вчитель та фахівець – вирішить дуже багато питань щодо якості викладання, обсягу домашніх завдань, комунікації з дітьми та адміністрацією школи. До дітей має прийти людина-лідер, яка може вести за собою, яка любить свій предмет, яка його фахово викладає» – так зазначається у Концепції нової української школи (Концепція «Нова українська школа», 2016: 16).

Зрозуміло, що таким учителем може стати лише мотивований до педагогічної діяльності професіонал. У цьому зв'язку, постає нагальна потреба формування стійких мотивів професійної діяльності майбутніх учителів, які мають стати для школи третього тисячоліття реальним «агентом змін» на краще.

Аналіз публікацій. З-поміж українських науковців, роботи яких присвячувались проблемі формування мотивів навчальної діяльності студентів у вищій школі, професійної мотивації називаємо: В. Георгієва (Георгієв, 2018) – проаналізовано мотиваційний компонент у структурі професійної компетентності майбутніх офіцерів; І. Зайцеву (Зайцева, 2013, Лузан, 2013) – досліджено пізнавальну активність студентів вищих економічних навчальних закладів; С. Ігнатенко (Ігнатенко, 2016) – розглянуто проблему формування мотивації студентів до самостійних занять фізичною культурою; Т. Клибанівську (Клибанівська, 2015) – проаналізовано мотивацію як детермінанту навчальної діяльності студентів вищих закладів освіти; Г. Костишину (Костишина, 2003) – розглянуто проблему формування мотивації до навчально-пізнавальної діяльності студентів вищих технічних закладів освіти; П. Лузана (Лузан, 2015) – проаналізовано навчальну активність студентів у сільськогосподарському виші; Ю. Патик (Патик, 2016) – досліджено мотиваційні тенденції майбутніх соціальних працівників; А. Сільвейстра, М. Моклюка (Сільвейстр, 2014, Моклюк, 2014) – розглянуто мотивацію навчання студентів як психолого-педагогічну проблему; Ю. Сербіна (Сербін, 2018) – проаналізовано вплив особистісного адаптивного потенціалу студентів-гуманітарії на процес їхньої адаптації до навчання та ін.

Окремі аспекти формування стійких мотивів до навчальної діяльності, професійної мотивації, креативної компетентності, мотиваційно-ціннісних детермінант майбутніх учителів досліджували українські вчені: І. Галян (Галян, 2018), Ю. Калюжна (Калюжна, 2016), А. Мельник (Мельник, 2017), Л. Перетятко (Перетятко, 2016), В. Фрицюк (Фрицюк, 2016), В. Черній (Черній, 2017), С. Яланська (Яланська, 2017) та ін.

Проблематика досліджень закордонними ученими представлена також різними напрямками. Дослідження теорії мотивації крізь призму трьох фундаментальних потреб людини – необхідності автономії, необхідності належності, необхідності компетенції запропонували Lynley H. Anderman, Valerie S. Leake (Lynley H. Anderman & Valerie S. Leake, 2005); вивчення мотиваційних змін студентів університетів шляхом навчання їх з використанням відео-освітнього потоку BLOSSOMS розкрили Hamizan, N., Zaid, N. M. (Hamizan, N. & Zaid, N. M., 2014); зв'язок між мотивацією до навчання і освітніми результатами серед студентів технічних коледжів показали Chan, H., Wang, X. (Chan, H. & Wang, X., 2016); дослідження навичок, мотивів і стратегій навчання студентів коледжу із симптомами СДВГ здійснили Stephanie L. Simon-Dack, P. Dennis Rodriguez, Geoff D. Marcum (Stephanie L. Simon-Dack, P. Dennis Rodriguez & Geoff D. Marcum, 2016); взаємозв'язок навчання і мотиваційних навчальних стратегій студентів коледжу розкрив Bruce, W. Tuckerman (Bruce, W. Tuckerman, 2003); особливості моделювання вдоволення і мотивації студентів в інтегрованому освітньому середовищі університету проаналізувала Stukalina, Y. (Stukalina, Y., 2016); роль викладача у підготовці людини-професіонала з інтелектуальною, моральною і духовною культурою в сучасній парадигмі університетської освіти висвітлили Charikova, I., Zhadanov, V. (Charikova, I. & Zhadanov, V., 2017); роль інноваційних освітніх технологій (комунікативних та інтерактивних, пошукових, інформаційних, стимуляційних, ігрових та ін. у розвитку навчальної мотивації студентів розкрили Plugina,

M. I., Sokolova, I. Y., Gorbunkov, V. Y., Znamenskaya, S. V., Goman, M. V. (Plugina, M. I., Sokolova, I. Y., Gorbunkov, V. Y., Znamenskaya, S. V. & Goman, M. V., 2016); особливості взаємозв'язку навчання і мотивації досягнень представлено в роботі Schlag, B. (Schlag, B., 2013); специфіку взаємозв'язку навчання і мотивації розкрито в дослідженні Wagner, R., Hinz, A., Rausch, A., Becker B. (Wagner, R., Hinz, A., Rausch & A. Becker B., 2009), вивчення впливу лідерства викладачів на ефективність навчання студентів здійснено в статті Öqvist, A., Malmström, M. Öqvist, A. & Malmström, M., 2018) та ін.

Отже, огляд джерел переконує, що проблема вивчення мотивів і мотивації у студентському середовищі є актуальною не лише на теренах України, а й у інших країнах світу. Досліджуються різні її аспекти: від теоретико-методологічних до практико зорієнтованих. Враховуючи освітнє поле реформ в Україні останнім часом, маємо намір зробити акцент на вивченні проблеми формування мотивації саме майбутніх учителів. У зв'язку з цим, **метою статті** є аналіз провідних мотивів навчання майбутніх учителів у вимірі розбудови нової української школи; з'ясування характеру домінування мотивів (зовнішні/внутрішні) у професійній мотивації; виділення умов успішного формування професійної мотивації студентів педагогічного вишу.

Виклад основного матеріалу. На сьогодні не існує однозначного трактування поняття «мотив». За основу його визначення беремо розуміння мотиву, наведене у теоретичних положеннях С. Рубінштейна: «Будь-яка дія, що спрямовує до певної мети, виходить з тих чи інших спонук. Більш чи менш адекватно усвідомлена спонука виступає як мотив» (Рубінштейн, 2002: 542). Виходячи зі сказаного, розглядаємо мотив як один із найважливіших компонентів психологічної структури будь-якої діяльності, за допомогою якого розкривається спонукальна природа дій, поведінки, вчинків людини, її сутність. У навчальній діяльності такою спонукою є мотиви начально-пізнавальної діяльності, розкриття яких має важливе значення для забезпечення її належної якості. Якщо студент навчається без пізнавального інтересу, його мотивом є лише одержання диплому або бажання догодити батькам чи щось інше, то і його знання не будуть міцними і глибокими, а отже – це буде професійно не мотивований, не цікавий для дітей вчитель.

Отже, під мотивами навчальної діяльності розуміємо все те, що спонукає особистість до неї, всі фактори, що зумовлюють пізнавальну активність людини – ідеали, цілі, потреби, інтереси, переконання, соціальні установки, почуття тощо. Враховуючи, що у вищому навчальному закладі з'являється / зміцнюється професійна мотивація молодих людей, адже тут навчальна діяльність тісно пов'язана із професійно-педагогічною, доцільно говорити також про мотиви професійної діяльності студентів. Під останніми розуміємо все те, що спонукає і спрямовує їх до вивчення майбутньої професійно-педагогічної діяльності, а відтак професійну мотивацію студентів педагогічного вишу усвідомлюємо як систему мотивів, що визначає їх конкретні форми діяльності або поведінки.

Базою емпіричного дослідження став Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка. Дослідження проводилося у березні 2018 р. Вибірку дослідження склали п'ятдесят п'ять студентів II курсу (орієнтовний вік – 18-19 років) стаціонарної форми навчання факультету філології та журналістики. У дослідженні застосовано методики: 1) «Мотивація навчання студентів педагогічного вишу» (С. О. Пакуліна, С. М. Кетько) (Кетько, Пакуліна, 2011); 2. «Вивчення мотивів навчальної діяльності студентів (модифікація А. О. Реана, В. О. Якунініна)» (Методика изучения мотивов учебной деятельности (модификация А. А. Реана, В. А. Якунина), 2004).

Методика вивчення мотивації навчання студентів педагогічного вишу (С. О. Пакуліна, С. М. Кетько) була запропонована студентам у вигляді таблиці (табл. 1), що об'єднала три блоки мотивів: 1) мотиви, вступу до вишу (те, що є минулим); 2) мотиви навчання у виші (те, що є сьогоденням); 3) професійні мотиви (те, що має стати перспективою).

Таблиця 1

Методика вивчення мотивації навчання студентів педагогічного вишу (С. О. Пакуліна,
С. М. Кетько)

Мотиви	Бал
I. Що сприяло виборowi вами спеціальності?	
1. Безкоштовний вступ, низька плата за навчання	
2. Заняття в профільній спецшколі, спецкласі	
3. Бажання отримати вищу освіту	
4. Сімейні традиції, бажання батьків	
5. Порада друзів, знайомих	
6. Престиж, авторитет вузу і факультету	
7. Інтерес до професії	
8. Найкращі здібності саме в цій області	
9. Прагнення прожити безтурботний період життя	
10. Подобається спілкування з дітьми	
11. Випадковість	
12. Небажання йти в армію (для юнаків) Використовувати педагогічні знання для виховання своїх дітей (для дівчат)	
II. Що найбільш значимо для Вас в вашому навчанні?	
13. Успішно продовжити навчання на подальших курсах	
14. Успішно читися, скласти іспити на "добре" і "відмінно"	
15. Отримати глибокі і міцні знання	
16. Бути постійно готовим до чергових занять	
17. Не запускати вивчення навчальних предметів	
18. Не відставати від однокурсників	
19. Виконувати педагогічні вимоги	
20. Досягти поваги викладачів	
21. Бути прикладом для однокурсників	
22. Дологтися схвалення оточуючих	
23. Уникнути засудження та покарання за погане навчання	
24. Отримати інтелектуальне задоволення	
III. Отримання диплома дає Вам можливість:	
25. Досягти соціального визнання, поваги	
26. Самореалізації	
27. Мати гарантію стабільності	
28. Отримати цікаву роботу	
29. Отримати високооплачувану роботу	
30. Працювати в державних структурах	
31. Працювати в приватних організаціях	
32. Працювати в школі	
33. Заснувати свою справу	
34. Навчання в аспірантурі	
35. Самовдосконалення	
36. Диплом сьогодні нічого не дає	

Студенти мали оцінити найбільш значущі для них мотиви навчання у педагогічному виші за шкалою: 5 балів – дуже значущі, 3-4 – значущі, 0-2 – не значущі.

Методика вивчення мотивів навчальної діяльності студентів (модифікація

А. О. Реана, В. О. Якуніна) проводилася за першим її варіантом, за яким студентам надавався перелік мотивів навчальної діяльності (кількість – 16), із котрих вони мали обрати для себе п'ять найбільш значущих і відмітити їх відповідною позначкою в рядку. Список мотивів:

1. Стати висококваліфікованим фахівцем.
2. Отримати диплом.
3. Успішно продовжити навчання на подальших курсах.
4. Успішно вчитися, скласти іспити на добре і відмінно.
5. Постійно отримувати стипендію.
6. Придбати глибокі і міцні знання.
7. Бути постійно готовим до чергових занять.
8. Не запускати предмети навчального циклу.
9. Не відставати від однокурсників.
10. Забезпечити успішність майбутньої професійної діяльності.
11. Виконувати педагогічні вимоги.
12. Досягти поваги викладачів.
13. Бути прикладом однокурсникам.
14. Домогтися схвалення батьків і оточуючих.
15. Уникнути засудження та покарання за погане навчання.
16. Отримати інтелектуальне задоволення.

Результати обробки результатів дослідження передбачали оформлення у відповідну форму (табл. 2), в якій акцентовано на визначенні частоти назв мотивів з числа найбільш значущих за всією досліджуваною вибіркою. На основі цього визначалося рангове місце кожного мотиву у відповідній вибірковій сукупності.

Таблиця 2

Форма обробки результатів дослідження за методикою вивчення мотивів навчальної діяльності студентів (модифікація А.О. Реана, В.О. Якуніна)

Номер мотиву зі списку	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
Кількість назв мотиву																
Частота назв мотиву																
Ранг мотиву																

Аналіз результатів дослідження за методикою «Мотивація навчання студентів педагогічного вишу» (С.О. Пакуліна, С.М. Кетько) представлено в таблицях 3, 4, 5. Він демонструє, що домінують внутрішні мотиви студентів до навчання. За першим блоком методики «Що сприяло вашому виборі спеціальності?» співвідношення внутрішні/зовнішні мотиви становить 1190/818 (табл. 3) і дорівнює 1,455; за другим блоком методики «Що є найбільш значущим для Вас у вашому навчанні?» співвідношення внутрішні/зовнішні мотиви становить 1351/1209 (табл. 4) і дорівнює 1,117; за третім блоком методики «Одержання диплому надає Вам можливість...» співвідношення внутрішні/зовнішні мотиви становить 1233/1271 (табл. 5) і дорівнює 0,969.

Таблиця 3

Узагальнювальні дані результатів дослідження за методикою «Мотивація навчання студентів педагогічного вишу» (С.О. Пакуліна, С.М. Кетько))
(перший блок методики «Що сприяло вашому виборі спеціальності?»)

№ мотиву	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	Загальна сума балів внутрішніх мотивів	Загальна сума балів внутрішніх мотивів з коеф. 1.25	Загальна сума балів зовнішніх мотивів
Сума балів мотиву	195	88	257	87	40	107	216	211	119	180	76	194	952	1190	818
Ранг мотиву	4	9	1	10	12	8	2	3	7	6	11	5			

Таблиця 4

Узагальнювальні дані результатів дослідження за методикою «Мотивація навчання студентів педагогічного вишу» (С.О. Пакуліна, С.М. Кетько))
(другий блок методики «Що є найбільш значущим для Вас у вашому навчанні?»)

№ мотиву	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	Загальна сума балів внутрішніх мотивів	Загальна сума балів внутрішніх мотивів з коеф. 1.25	Загальна сума балів зовнішніх мотивів
Сума балів мотиву	204	228	248	186	202	183	199	193	159	156	117	215	1081	1351	1209
Ранг мотиву	4	2	1	8	5	9	6	7	10	11	12	3			

Таблиця 5

Узагальнювальні дані результатів дослідження за методикою «Мотивація навчання студентів педагогічного вишу» (С.О. Пакуліна, С.М. Кетько))
(третій блок методики «Одержання диплому надає Вам можливість...»)

№ мотиву	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35	36	Загальна сума балів внутрішніх мотивів	Загальна сума балів внутрішніх мотивів з коеф. 1.25	Загальна сума балів зовнішніх мотивів
Сума балів мотиву	179	249	218	234	231	159	200	172	181	117	230	87	986	1233	1271
Ранг мотиву	8	1	5	2	3	10	6	9	7	11	4	12			

Загалом співвідношення внутрішні/зовнішні мотиви становить відповідно 3774/3298 і дорівнює 1,144. Це видно з рис. 1.

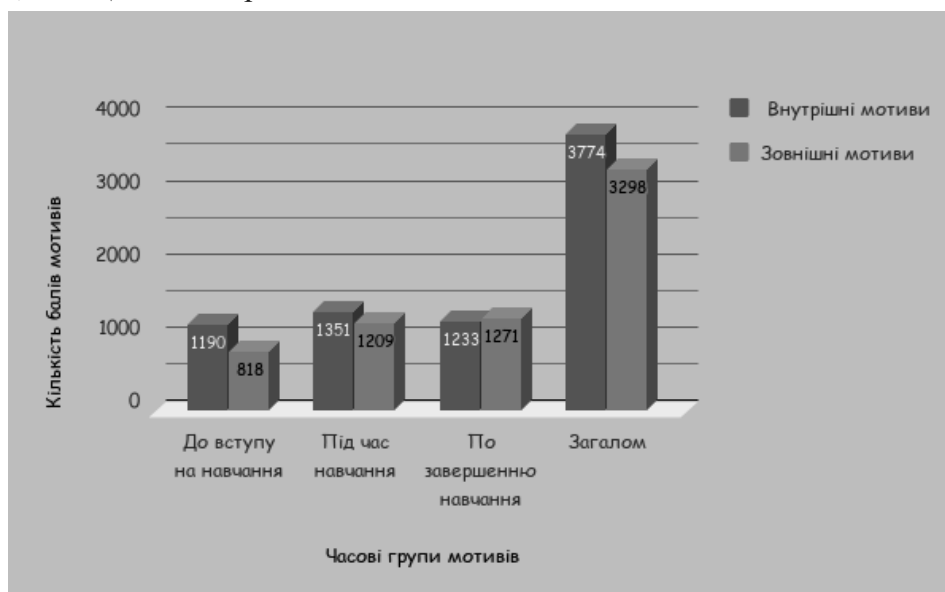

Рис. 1. Діаграма співвіднесення внутрішніх (з коефіцієнтом вирівнювання 1,25) і зовнішніх мотивів навчання студентів за методикою «Мотивація навчання студентів педагогічного вишу» (С. О. Пакуліна, С. М. Кетько)»

Аналізуючи результати дослідження за окремими характеристиками мотивів, було виявлено, що головними мотивами, які сприяли вибору спеціальності (перший блок методики), стали: 1 місце – бажання отримати вищу освіту (257 балів); 2 місце – інтерес до професії (216 балів); 3 місце – найкращі здібності саме в цій галузі (211 балів) (табл. 3). Домінуючими мотивами у навчанні студентів (другий блок методики) стали: 1 місце – отримати глибокі і міцні знання (248 балів); 2 місце – успішно вчитися, скласти іспити на «добре» і «відмінно» (228 балів); 3 місце – отримати інтелектуальне задоволення (215 балів) (табл. 4). Одержання диплому (третій блок методики), на думку респондентів, у перспективі дасть можливість: 1 місце – самореалізації (249 балів); 2 місце – отримати цікаву роботу (234 бали); 3 місце – отримати високооплачувану роботу (231 бал) (табл. 5).

Результати дослідження за методикою вивчення мотивів навчальної діяльності студентів (модифікація А. О. Реана, В. О. Якуніна) (табл. 6) підтверджують результати попереднього опитування студентів. Першу п'ятірку провідних мотивів майбутніх учителів становлять: 1 місце – забезпечити успішність майбутньої професійної діяльності (83,64%, 46 осіб); 2 місце – стати висококваліфікованим фахівцем (74,55%, 41 особа); 3 місце – отримати диплом (67,27%, 37 осіб); 4 місце – придбати глибокі і міцні знання (61,82%, 34 особи); 5 місце – отримати інтелектуальне задоволення (49,09%, 27 осіб).

Таблиця 6

Узагальнювальні дані результатів дослідження за методикою

«Вивчення мотивів навчальної діяльності студентів
(модифікація А.О. Реана, В.О. Якуніна)»

Ранг мотиву	1	2	3	4	5
Кількість назв мотиву	46	41	37	34	27
Частота назв мотиву, %	83.64	74.55	67.27	61.82	49.09
Номер мотиву	10	1	2	6	16

У ході опитування студентів II курсу стаціонарної форми навчання факультету філології та журналістики Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка було з'ясовано, що домінуючими мотивами їх навчання виявилися внутрішні, професійно зорієнтовані. Це мотиви, що закладені в самому процесі навчання і міцно пов'язані із вивченням професійної діяльності (самоактивність особистості, її широкі пізнавальні інтереси, інтерес до професії, бажання одержати глибокі знання, прагнення до самореалізації, професійного формування та ін.). Такі студенти продуктивно адаптуються до системи навчання у вищому закладі освіти, прагнуть удосконалення навчального процесу, його змісту і організації, потребують нетрадиційних форм і методів навчання, нестандартного викладу матеріалу, висококваліфікованих, відкритих до співробітництва та співпраці викладачів.

Зовнішні, вузько-особистісні мотиви навчання студентів характеризують їх вузькі пізнавальні інтереси, пристосування до системи навчання у виші, слабку креативність тощо. Це мотиви, що знаходяться поза навчальною діяльністю студентів і не мають прямого зв'язку із процесом вивчення майбутньої професійно-педагогічної діяльності (прагнення «просто одержати знання» і не завжди для подальшої роботи в школі, бажання не відставати від однокурсників, домогтися схвалення батьків і оточуючих, уникнення засудження чи покарання за погане навчання, одержання стипендії та ін.).

Висновки. Отже, результати дослідження підтверджують, що ефективність і успішність формування професійної мотивації студентів залежать від рівня сформованості мотивів, серед яких *внутрішні, професійно зорієнтовані мотиви (високий пізнавальний інтерес) мають домінувати над зовнішніми, вузько-особистісними (низький пізнавальний інтерес)*. Для забезпечення такого результату у закладі вищої освіти має бути організована цілеспрямована, систематична робота на основі партнерства і суб'єкт-суб'єктної взаємодії учасників педагогічного процесу.

Як необхідні умови формування стійких мотивів професійної діяльності студентів, розглядаємо:

– *процесуально-змістові*: фасилітацію навчальної діяльності; впровадження особистісно орієнтованого навчання; індивідуалізацію навчально-професійної діяльності; дотримання правильного співвідношення теоретичних знань і практичних умінь навчальної діяльності; урізноманітнення форм індивідуальної та групової роботи під час проходження студентами психолого-педагогічної практики; застосування компетентнісного підходу; гуманізацію і демократизацію навчального процесу; урізноманітнення форм і методів самостійної роботи студентів; відповідний стиль роботи педагога та ін.;

– *дидактично-освітні*: надання студентам більшої свободи вибору предметів, що вивчаються, та способу діяльності; уникання стереотипності проведення навчальних занять, використання методів, форм і прийомів навчання проблемного, інтерактивного та науково-дослідного характеру; нормування навчальної діяльності; структурування і диференціацію навчального матеріалу за його важливістю; застосування принципу доступності й використання інших принципів дидактики та ін.;

– *психологічні*: формування стійкого інтересу до професії; розвиток розумових здібностей студентів, усвідомлення найближчих і кінцевих цілей навчання (близької і дальньої перспективи), теоретичної та практичної значущості засвоєваних знань, професійної спрямованості навчальної діяльності та ін.

Перспективи подальших наукових розвідок убачаємо у виявленні й характеристиці чинників позитивного і негативного впливу на навчальну та пізнавальну діяльність студентів педагогічних вишів; у дослідженні розвитку мотивації до навчання в умовах дистанційної форми організації підготовки майбутніх учителів; у вивченні особливостей формування мотивації до навчання й мотивації до професії педагога.

ЛІТЕРАТУРА

- Галян, І. М. (2018). Мотиваційно-ціннісні детермінанти професійного становлення майбутніх учителів фізичної культури. *Наука і освіта*, 3, 36-42. DOI: 10.24195/2414-4665-2018-3-5
- Георгієв, В. М. (2014). Мотиваційний компонент у структурі професійної компетентності майбутніх офіцерів високомобільних десантних військ. *Наука і освіта*, 7, 51-56.
- Ігнатенко, С. О. (2016). формування мотивації студентів до самостійних занять фізичною культурою. *Наука і освіта*, 4, 125-130. DOI: 10.24195/2414-4665-2016-4-25
- Калюжна, Ю. І. & Перетягко, Л. Г. (2016). Особливості розвитку пізнавальної мотивації майбутніх педагогів у процесі викладання психологічних дисциплін. *Наука і освіта*, 2-3, 125-129. DOI: 10.24195/2414-4665-2016-2-3-22
- Клибанівська, Т. М. (2015). Мотивація як детермінанта навчальної діяльності студентів вищих закладів освіти. *Наука і освіта*, 10, 61-68.
- Костишина, Г. І. (2003). Формування навчально-пізнавальної діяльності студентів вищих технічних навчальних закладів. (Автореф. канд. пед. наук). Терноп. держ. пед. ун-т ім. В. Гнатюка, Тернопіль.
- Лузан, П. & Зайцева, І. (2013). *Актуалізація навчання студентів-податківців засобами проєктних технологій*. Ірпінь: Вид-во Національного університету ДПС України.
- Лузан, П. Г. (2015). *Наукові основи організації педагогічного процесу в аграрному вищому навчальному закладі*. Київ: Міленіум.
- Мельнік, А. О. & Черній, В. П. (2017). Формування мотивації до навчальної діяльності майбутніх учителів фізичної культури. *Наука і освіта*, 8, 150-156. DOI: 10.24195/2414-4665-2017-8-22
- Методика изучения мотивов учебной деятельности (модификация А.А. Реана, В.А. Якунина)*. (2004). Retrieved from <http://psylist.net/praktikum/00108.htm>
- Нова українська школа*. (2016). Retrieved from <https://mon.gov.ua/ua/tag/nova-ukrainska-shkola>
- Пакулина, С. А. & Кетько С. М. (2010). Методика диагностики мотивации учения студентов педагогического вуза. *Психологическая наука и образование*, 1, 1-11. Retrieved from http://www.psyedu.ru/files/articles/1657/pdf_version.pdf
- Патик, Ю. В. (2016). Мотиваційні тенденції майбутніх соціальних працівників. *Наука і освіта*, 1, 47-50. DOI: 10.24195/2414-4665-2016-1-11
- Плагина, М. И., Соколова, И. Ю., Горбунков, В. Я., Знаменская, С. В. & Гоман, М. В. (2016). Развитие учебной мотивации студентов с помощью инновационных образовательных технологий. *Общественные науки*, 11(4), 523-528.
- Рубинштейн, С. Л. (2002). Основы общей психологии. Санкт-Петербург: Питер.
- Сербін, Ю. (2018). Вплив особистісного адаптивного потенціалу студентів-гуманітаріїв на процес їхньої адаптації до навчання. *Наука і освіта*, 5/6, 19-25. DOI: 10.24195/2414-4665-2018-5-3
- Сільвейстр, А. М. & Моклюк, М. О. (2014). Мотивація навчання студентів як психолого-педагогічна проблема. *Наукові записки. Серія: Проблеми методики фізико-математичної і технологічної освіти*, 5, 152-158.
- Стукалина, Ю. (2016). Моделирование удовлетворенности и мотивации студентов в интегрированной образовательной среде: эмпирическое исследование. *Международный журнал управления образованием*, 30(6), 1072-1087. DOI:10.1108/IJEM-01-2015-0008
- Фрицюк, В. А. (2016). Діагностика готовності майбутніх педагогів до професійного саморозвитку. *Наука і освіта*, 10, 189-194. DOI: 10.24195/2414-4665-2016-10-34
- Яланська, С. П. (2017). Психологічні аспекти формування креативної компетентності майбутніх учителів. *Наука і освіта*, 9, 11-15. DOI: 10.24195/2414-4665-2017-9-2
- Anderman, L. H. & Leake, V. S. (2005). The ABCs of Motivation : An Alternative Framework for Teaching Preservice Teachers about Motivation. *The Clearing House: A Journal of Educational Strategies*, 78(5), 192.
- Chan, H. & Wang, X. (2016). Interact for what? the relationship between interpersonal interaction based on motivation and educational outcomes among students in manufacturing programs at two-year technical colleges. *Community College Review*, 44(1), 26-48. DOI: 10.1177/0091552115612560
- Charikova, I. & Zhadanov, V. (2017). Teacher to student epistemological interaction in the contemporary paradigm of university education. *Journal of Social Studies Education Research*, 8(2), 117-129. DOI: 10.17499/jsser.360868
- Hamizan, N. & Zaid, N. M. (2014). Enhancement of student motivation in learning through BLOSSOMS video activity. *Advanced Science Letters*, 20(10-12), 2014-2017. DOI: 10.1166/ASL.2014.5634
- Öqvist, A. & Malmström, M. (2018). What motivates students? A study on the effects of teacher leadership and students' self-efficacy. *International Journal of Leadership in Education*, 21(2), 155-175. DOI: 10.1080/13603124.2017.1355480
- Schlag, B. (2013). *Lern- und Leistungsmotivation* (4. Auflage). Wiesbaden: Springer. DOI: 10.1007/978-3-531-18959-8_11
- Simon-Dack, Stephanie L., P. Dennis Rodriguez & Marcum, Geoff D. (2016). *Study Habits, Motives, and Strategies of College Students With Symptoms of ADHD*. Retrieved from. DOI: 10.1177/1087054714543369

- Tuckerman, B., W. (2003). The Effect of Learning and Motivation Strategies Training on College Students' Achievement. *Journal of College Student Development*, 44(3), 430-437. Retrieved from <https://serc.carleton.edu/resources/37498.html>
- Wagner, R. F. (2009). Lernen und Motivation. In R. F. Wagner, A. Hinz, A. Rausch, & B. Becker (Hrsg.), *Modul Pädagogische Psychologie* (pp. 23-55). Stuttgart: UTB.

REFERENCES

- Anderman, L. H. & Leake, V. S. (2005). The ABCs of Motivation : An Alternative Framework for Teaching Preservice Teachers about Motivation. *The Clearing House: A Journal of Educational Strategies*, 78(5), 192.
- Chan, H. & Wang, X. (2016). Interact for what? the relationship between interpersonal interaction based on motivation and educational outcomes among students in manufacturing programs at two-year technical colleges. *Community College Review*, 44(1), 26-48. DOI: 10.1177/0091552115612560
- Charikova, I. & Zhadanov, V. (2017). Teacher to student epistemological interaction in the contemporary paradigm of university education. *Journal of Social Studies Education Research*, 8(2), 117-129. DOI: 10.17499/jsser.360868
- Frytsiuk, V. A. (2016). Diahnostyka hotovnosti maibutnikh pedahohiv do profesiinoho samorozvytku [Diagnostics on prospective educators readiness to professional self-development]. *Nauka i osvita*, 10, 189-194. DOI: 10.24195/2414-4665-2016-10-34
- Halian, I. (2018). Motyvatsiino-tsinnisni determinanty profesiinoho stanovlennia maibutnikh uchyteliv fizychnoi kultury [Motivationally valuable determinants for professional development of prospective teachers in physical education]. *Nauka i osvita*, 3, 36-42. DOI: 10.24195/2414-4665-2018-3-5
- Hamizan, N. & Zaid, N. M. (2014). Enhancement of student motivation in learning through BLOSSOMS video activity. *Advanced Science Letters*, 20(10-12), 2014-2017. DOI: 10.1166/ASL.2014.5634
- Heorhiiev, V. M. (2014). Motyvatsiinyi komponent u strukturi profesiinoy kompetentnosti maibutnikh ofitseriv vysokomobilnykh desantnykh viisk [Motivational component in professional competency of the officers of highly mobile airborne troops]. *Nauka i osvita*, 7, 51-56.
- Ihnatenko, S. O. (2016). Formuvannia motyvatsii studentiv do samostiinykh zaniat fizychnoiu kulturoiu [Formation of student motivation to individual exercising in physical education]. *Nauka i osvita*, 4, 125-130. DOI: 10.24195/2414-4665-2016-4-25
- Kaliuzhna, Yu. I. & Peretiatio, L. H. (2016). Osoblyvosti rozvytku piznavalnoi motyvatsii maibutnikh pedahohiv u protsesi vykladannia psykhohichnykh dystsyplin [Specific features of prospective educators cognitive motivation in teaching psychological]. *Nauka i osvita*, 2-3, 125-129. DOI: 10.24195/2414-4665-2016-2-3-22
- Ketko, S. M. & Pakulyna, S.A. (2011). Metodyka dyahnostyky motyvatsyy uchenyia studentov pedahohyeheskoho vuza [Methods of diagnosing student motivation for studying in pedagogical higher education institutions]. *Psykhohyeheskaia nauka y obrazovanye*. Retrieved October, 15, 2018 from http://www.psyedu.ru/files/articles/1657/pdf_version.pdf
- Klybanivska, T. M. (2015). Motyvatsiia yak determinanta navchalnoi diialnosti studentiv vyshchyykh zakladiv osvity [Motivation as determinant for university students learning activity]. *Nauka i osvita*, 10, 61-68.
- Kostyshyna, H. I. (2003). *Formuvannia navchalno-piznavalnoi diialnosti studentiv vyshchyykh tekhnichnykh navchalnykh zakladiv*. (Avtoref. kand. ped. nauk). Ternopil'skyi derzh. ped. un-t im. V. Hnatiuka, Ternopil.
- Luzan, P. & Zaitseva, I. (2013). *Aktyvizatsiia navchannia studentiv-podatktivsiv zasobamy proektnykh tekhnolohii* [Activation of tax students training by means of project technologies]. Irpin: Vydavnytstvo Natsionalnoho universytetu DPS Ukrainy.
- Luzan, P. H. (2015). *Naukovi osnovy orhanizatsii pedahohichnoho protsesu v ahrarnomu vyshchomu navchalnomu zakladi* [Scientific base for organizing pedagogical process in agrarian higher education institutions]. Kyiv: Milenium.
- Melnik, A. O. & Chernii, V. P. (2017). Formuvannia motyvatsii do navchalnoi diialnosti maibutnikh uchyteliv fizychnoi kultury [Motivation formation for learning activity of prospective teachers in physical education]. *Nauka i osvita*, 8, 150-156. DOI: 10.24195/2414-4665-2017-8-22
- Metodyka yzuchenyia motyvov uchebnoi deiatelnosti (modyfykatsiia A. A. Reana, V. A. Yakunyna)* [Methods of studying incentives for learning activity (modification by A.A. Rean, V.A. Yakunin)] (2004). Retrieved October, 20, 2018 from <http://psylist.net/praktikum/00108.htm>
- Nova ukrainska shkola. Kontseptualni zasady reformuvannia serednoi shkoly* [The new Ukrainian school. Conceptual foundations for reforming secondary schools] (2016). Retrieved October, 20, 2018 from <https://mon.gov.ua/ua/tag/nova-ukrainska-shkola>
- Öqvist, A. & Malmström, M. (2018). What motivates students? A study on the effects of teacher leadership and students' self-efficacy. *International Journal of Leadership in Education*, 21(2), 155-175. DOI: 10.1080/13603124.2017.1355480

- Patyk, Yu. V. (2016). Motyvatsiini tendentsii maibutnikh sotsialnykh pratsivnykiv [Motivation tendencies for prospective social workers]. *Nauka i osvita*, 1, 47-50. DOI: 10.24195/2414-4665-2016-1-11
- Plugina, M. I., Sokolova, I. Y., Gorbunkov, V. Y., Znamenskaya, S. V. & Goman M. V. (2016). Development of students' learning motivation by means of innovative educational technologies. *Social Sciences (Pakistan)*, 11(4), 523-528.
- Rubynshtein, S. L. (2002). *Osnovy obshchei psikhologii* [The fundamentals of general psychology]. SPb.: Yzd-vo Pyter.
- Schlag, B. (2013). *Lern- und Leistungsmotivation* (4. Auflage). Wiesbaden: Springer. DOI: 10.1007/978-3-531-18959-8_11
- Serbin, Yu. (2018). Vplyv osobystisnoho adaptivnoho potentsialu studentiv-humanitarii na protses yikhnoi adaptatsii do navchannia [The influence of individual adaptive potential of humanitarian students on the process of their adaptation to learning]. *Nauka i osvita*, 5-6, 19-25. DOI: 10.24195/2414-4665-2018-5-3
- Silveistr, A. & Mokliuk, M. (2014). Motyvatsiia navchannia studentiv yak psikhologo-pedahohichna problema [Student learning motivation as psychological and pedagogical problem]. *Naukovi zapysky. Seriya: Problemy metodyky fizyko-matematychnoi i tekhnolohichnoi osvity*, 5, 152-158.
- Simon-Dack, Stephanie L., P. Dennis Rodriguez & Marcum, Geoff D. (2016). *Study Habits, Motives, and Strategies of College Students With Symptoms of ADHD*. Retrieved from. DOI: 10.1177/1087054714543369
- Stukalina, Y. (2016). Modelling student satisfaction and motivation in the integrated educational environment: An empirical study. *International Journal of Educational Management*, 30(6), 1072-1087. DOI:10.1108/IJEM-01-2015-0008
- Tuckerman, B., W. (2003). The Effect of Learning and Motivation Strategies Training on College Students' Achievement. *Journal of College Student Development*, 44(3), 430-437. Retrieved from <https://serc.carleton.edu/resources/37498.html>
- Wagner, R. F. (2009). Lernen und Motivation. In R. F. Wagner, A. Hinz, A. Rausch & B. Becker (Hrsg.), *Modul Pädagogische Psychologie* (pp. 23-55). Stuttgart: UTB.
- Yalanska, S. P. (2017). Psykhodydaktychni aspekty formuvannia kreatyvnoi kompetentnosti maibutnikh uchyteliv [Psycho-didactic aspects of forming prospective teachers creative competency]. *Nauka i osvita*, 9, 11-15. DOI: 10.24195/2414-4665-2017-9-2

OLENA ILCHENKO

THE PROBLEM OF FORMING PROFESSIONAL MOTIVATION OF FUTURE TEACHERS IN THE MEASUREMENT OF THE NEW UKRAINIAN SCHOOL

The problem of forming professional motivation of future teachers in the measurement of the development of the new Ukrainian school is considered. The techniques "Motivation of teaching students of pedagogical university" (S. O. Pakulina, S. M. Ketko) and "Studying the motives of students' educational activity (modification of A. O. Rean, V. O. Yakuninin)" were applied. The Poltava V. G. Korolenko National Pedagogical University became the base of empirical research. According to the conducted surveys results, the leading motives of teaching future teachers were analyzed, the nature of the dominance of motives (external / internal) in their professional motivation was clarified. It is shown that the main motives for students' studying at the moment of investigation were the internal ones, which are part of the structure of professional motivation and are its driving force. In the course of the research the conditions necessary for the formation of stable motives of students' professional motivation (procedural-substantive, didactic-educational, psychological) were formulated.

The results of the study confirm that the effectiveness and success of the formation of students' professional motivation depends directly on the level of motives, among which the internal, professionally oriented motives (high cognitive interest) should dominate the external, narrow-personal motives (low cognitive interest). In order to ensure such a result, a purposeful, systematic work based on partnership and subject-subject interaction of the pedagogical process participants should be organized in the higher education institution. We see the prospects of further scientific research in the identification and characterization of the factors of positive and negative influence on the pedagogical universities students' educational and cognitive activity; in the study of the development of motivation for learning in the context of distant form of organization of future teachers training; in the study of the peculiarities of forming motivation for learning and for the profession of a teacher as well.

Keywords: motives, professional motivation, conditions for the formation of stable motives of professional motivation, future teacher, new Ukrainian school.

Надійшла до редакції 16.07.2019 р.